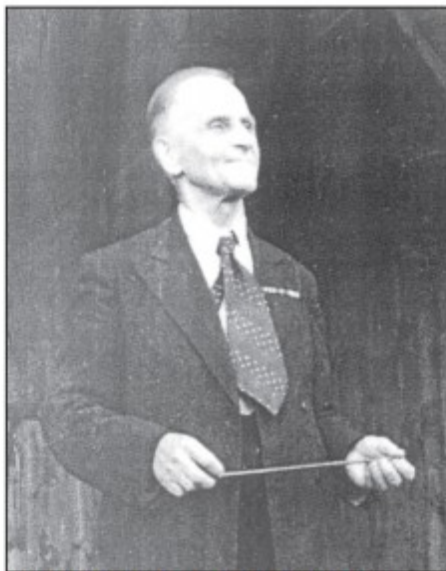

Острожанин біля витоків легендарної «Думки»

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Напередодні Шевченківських днів згадуємо, що чи не найбільший внесок у музичну шевченкіану зробила легендарна «Думка» (Державна українська мандрівна капела) з її понад столітнім творчим шляхом. Також у ці дні вивчається 145 років від дня народження нашого земляка – хормейстера, фольклориста і музичного педагога **Полікарпа Микитовича Бігдаш-Бігдашева**, який стояв біля витоків створення «Думки». Він народився 22 лютого (6 березня) 1877 р. в Острозі на Волині. Закінчив учительську семінарію, теж, очевидно, у нашому місті (нині – гімназійна будівля), бо найближча подібна семінарія була в Коростишеві тоді Київської губернії (тепер Житомирська область). Від 1892 р. юний педагог учителював, організовував народні хори та збирав народні пісні на Волині. Закінчив Варшавський університет. Від 1903 р. працював на акцизному податковому відомстві в Тамбовській губернії, де був хоровим інструктором при місцевому комітеті тверезості. У Тамбові ж у 1907 – 1909 рр. він видавав музичний журнал «Баян», постійними авторами якого були провідні українські компози-

тори, музикознавці, фольклористи.

У роки Української революції один із авторів «Баяна» **Кирило Стеценко** запросив свого редактора до Києва. Полікарп Бігдаш-Бігдашев став музичним інструктором найбільшого в Україні об'єднання споживчої кооперації «Дніпросоюз», що водночас було головним

меценатом культури нації, що відроджувалася. Він організовував хори, викладав музику в різних навчальних закладах. У січні 1919 р. він організував «Хор співробітників Дніпросоюзу», що нараховував (у складі, що постійно змінювався в ті нелегкі часи) 60–90 хористів. Офіційний музичний дебют колективу Полікарпа Бігдаш-Бігдашева відбувся в Києві на Шевченківські свята (11 березня 1919 р.). Розпочав програму і завершив її славнозвісний «Заповіт». Упродовж 1919 р. колектив Бігдаш-Бігдашева провів 10 великих публічних концертів, 87 репетицій і 20 співанок для солістів хору.

Коли в травні наступного 1920 р. війська УНР і Польщі наступали на Київ Бігдаш-Бігдашев якраз перебував у службовому відрядженні в Житомирі й не зміг вчасно повернутися. Через відсутність зв'язку і відомостей про нього був звільнений із посади керівника колективу й хорового інструктора. Пізніше оскарження цього рішення нічого не дали. Хоровий колектив під новою назвою «Перша хорова капела Дніпросоюзу» очолив Никифор Городовенко, а створену того ж 1920 р. Другу мандрівну капелу Дніпросоюзу – Кирило Стеценко. 1921 р., коли влада підпорядковувала собі українське кооперативне і культурно-

просвітницьке життя, на основі цих колективів була офіційно затверджена Державна українська мандрівна капела. Багато десятиків років саме цю дату вважали роком заснування легендарного хорового колективу, начебто народженого радянською владою. А Дніпросоюз і його меценатська діяльність мали бути забуті – а, значить, і роль Полікарпа Бігдаш-Бігдашева.

В останні десятиріччя справедливість була відновлена, й історію «Думки» нині відраховують із 1919 р., а її першим керівником називають уродженця Острога.

Після 1920 р. Полікарп Бігдаш-Бігдашев працював спочатку в Тамбові, а потім у Москві. Там він очолював українське музичне життя, організував два професійні колективи – Українську хорову студію та Українську державну капелу. Упродовж 1927–1931 рр. капела дала півтори сотні концертів у Москві та Підмосков'ї. Після погрому в 1930-і роки українських шкіл, вишів, культурних інституцій на території Російської Федерації він став хормейстером і вокалістом-педагогом у структурах армійських будинків культури, викладав музику у військових училищах. За найменшої можливості пропагував українську музику й пісні. Помер 5 грудня 1970 р. у Москві. ■